

Rapport

Datum: 26 november 1998
Rapportnummer: 1998/528

Klacht

Op 9 mei 1997 ontving de Nationale ombudsman een verzoekschrift van mevrouw K. te 's-Gravenhage, ingediend door mr. T.B. Trotman, advocaat te 's-Gravenhage, met een klacht over een gedraging van het regionale politiekorps Haaglanden en een gedraging van de burgemeester van 's-Gravenhage. Nadat op 10 september 1997 een nadere toelichting op de klacht van verzoekster was ontvangen, werd naar deze gedragingen, die worden aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden (de burgemeester van 's-Gravenhage), een onderzoek ingesteld. Op grond van de door verzoekster verstrekte gegevens werd de klacht als volgt geformuleerd: Verzoekster klaagt over de wijze waarop ambtenaren van het regionale politiekorps Haaglanden haar op 28 juli 1995 hebben aangehouden. Zij klaagt er met name over dat de politie:

- haar bij de aanhouding heeft uitgescholden, haar (met een wapenstok) heeft geslagen en haar tegen een auto heeft gegooid; - haar zonder noodzaak de handboeien heeft omgedaan, waaraan zij kneuzingen heeft overgehouden, en de handboeien niet op haar verzoek lossen heeft gedaan; - haar op het politiebureau niet zo snel mogelijk na haar verzoek een astmapompje heeft bezorgd; - tijdens het vervoer tussen twee politiebureaus denigrerende opmerkingen tegen haar heeft gemaakt. Verder klaagt zij erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Haaglanden haar op 31 juli 1995 hebben uitgelachen en een vuist omhoog hebben gestoken toen zij in een surveillanceauto haar huis passeerden. Verzoekster klaagt er tenslotte over dat de burgemeester van 's-Gravenhage haar tot het moment dat zij de gegevens over haar op 25 augustus 1995 bij de politie ingediende klacht tegenover de Nationale ombudsman op 8 september 1997 aanvulde, nog niet formeel op de hoogte had gesteld van de afdoening van haar klacht.

Achtergrond

Zie

Bijlage Onderzoek

In het kader van het onderzoek werd de beheerder van het regionale

politekorps Haaglanden verzocht op de klacht te reageren en een afschrift toe te sturen van de stukken die op de klacht betrekking hebben. Daarnaast werd de betrokken ambtenaren de gelegenheid geboden om commentaar op de klacht te geven. Een van hen maakte van deze gelegenheid gebruik. Tijdens het onderzoek kregen de betrokkenen en verzoekster de gelegenheid op de door ieder van hen verstrekte inlichtingen te reageren. Tevens werd verzoekster en de korpsbeheerder een aantal specifieke vragen gesteld. Het resultaat van het onderzoek werd als verslag van bevindingen gestuurd aan betrokkenen.

Verzoekster deelde mee zich met de inhoud van het verslag te kunnen verenigen. De beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden gaf binnen de gestelde termijn geen reactie.

Bevindingen

De bevindingen van het onderzoek luiden als volgt:

. Feiten

. 1. Relevante gegevens uit het strafrechtelijk onderzoek

1. In de nacht van 28 juli 1995 op 29 juli 1995 vond een incident plaats in de woonomgeving van verzoekster, waarbij ruiten van telefooncellen werden vernield. De politie kwam ter plaatse en arresteerde de ex-echtgenoot van verzoekster. Verzoekster bemoeide zich met deze aanhouding en raakte op een gegeven moment met haar arm een politieagent in het gezicht. Verzoekster werd daarop aangehouden.

2. In het proces-verbaal dat de politie naar aanleiding van de vernieling van de telefooncellen heeft opgesteld, zijn verklaringen van de betrokken ambtenaren, verzoekster, haar ex-echtgenoot X en de verdachte L opgenomen.

3. In de verklaring van verzoekster van 29 juli 1995 staat onder meer:

"Gisteravond, vrijdag, 28 juli 1995, omstreeks 23.30 uur, bevond ik mij in mijn woning. Mijn ex-man zat op het bankje (...) in de buurt van mijn woning. Ik weet dat mijn man met enkele burens nogal wat bier gedronken had. Ik had zelf ook een paar borreltjes gedronken. Daarnaast had ik 's morgens nog wat medicijnen ingenomen. Ik was echter daardoor niet dronken, misschien wel

aangeschoten. Ik heb wel gehoord dat X (de ex-echtgenoot van verzoekster; N.o.) en ook burens van mij tijdens de "borrel" hadden geopperd de telefooncellen te vernielen om een en ander te bespoedigen. Op een gegeven moment liep ik naar buiten. Ik zag dat er twee of drie auto's van de politie door de (...)straat reden. (...) Vervolgens zag ik dat een politieauto naar mijn ex-man reed. (...) Ik zag dat de agenten uitstapten en naar mijn man toeliepen. Ik hoorde de vrouwelijke agent tegen mijn man zeggen: "Jij voldoet aan het signalement dat wij hebben doorgekregen." Ik hoorde mijn man toen zeggen: "Neem mij dan maar lekker mee, ik heb het toch altijd gedaan, ik ben toch de pineut", en woorden van gelijke strekking. Omdat ik bang was dat mijn ex-man zou gaan vechten, ben ik naar mijn ex-man toegelopen. Ik vroeg aan hem of hij het gedaan had. Ik zag dat mijn man in de boeien gedaan werd. Ik heb niet meer gehoord wat mijn man antwoordde op mijn vraag. Het ging op dat moment allemaal erg snel. Ik voelde dat ik van achteren een klap in mijn rug kreeg. Ik kan mij niet herinneren of de agenten iets tegen mij gezegd hebben. Toen ik de klap in mijn rug voelde heb ik een klap naar de persoon die achter mij stond gegeven. Ik weet niet meer of ik dat deed met een vuist of met een vlakke hand. Het ging erg vlug. Ik weet wel dat ik toen iemand geraakt heb. De slag was ook meer een reflex om mij zelf te verdedigen. Ik kan U niet vertellen waar ik die persoon geraakt heb. Ik voelde onmiddellijk

hierop dat ik nog meer klappen kreeg en dat ik in de handboeien werd geplaatst. Ik begreep wel dat ik met agenten te doen had. Ik hoorde dat de agenten mij uitscholden voor "tyfus hoer" en soortgelijke scheldwoorden. U vraagt mij of ik zelf nog gescholden heb. Ik kan mij dat niet herinneren. Ik zei wel tegen een van die agenten: "Dan moet je je handen maar thuis houden." U vertelt mij dat ik tegen collega's van u heb geschreeuwd dat ze van mijn ex-man moesten afblijven, op het moment dat zij hem in de handboeien plaatsten. Ik weet zeker dat ik dat niet gezegd heb. Ik heb wel burens van mij horen roepen dat ze van mijn man af moesten blijven omdat uw collega's de verkeerde zouden hebben gepakt. U vertelt mij verder dat ik door een collega van U ben vastgepakt, met de bedoeling van hem, om mij te verwijderen. Ik zou deze agenten daarbij getracht hebben te slaan. Ik kan mij dat niet meer duidelijk herinneren. Ik was zeer geëmotioneerd. Verder vertelt U mij dat ik op een agent ben afgelopen en hem een vuistslag in het gezicht heb gegeven nadat hij mij had meegedeeld dat ik was aangehouden. Ik kan mij ook dit niet meer herinneren en ik heb ook niet gehoord dat ik aangehouden zou zijn. Het ging allemaal erg vlug. Ik betreur erg wat er nu allemaal gebeurd is en schaam mij er nu

erg voor. Ik denk dat ik hevig geëmotioneerd was, omdat ik dacht dat mijn ex-man onschuldig was aangehouden. Ik heb verder nooit problemen met de politie. Ik heb een hele goede verstandhouding met de politie vanwege mijn werkzaamheden in het handhavingsteam. Ik bied bij deze mijn verontschuldiging aan en zou het erg op prijs tellen wanneer ik mijn baan bij het handhavingsteam, ondanks dit alles, zou kunnen behouden, omdat mij daaraan veel gelegen is."

4. In de verklaring van de ex-echtgenoot van verzoekster van 29 juli 1995 staat onder meer: "Ik wil niets ten nadele van mijn ex-vrouw K., met wie ik een goede verstandhouding heb, verklaren. Ik wil hierbij wel opmerken dat mijn ex-vrouw niets misdaan heeft. Verder wil ik voor wat mijn ex-vrouw betreft niets verklaren. (...) Ik erken dat ik mij schuldig heb gemaakt aan vernieling van ruiten van twee telefooncellen (...) Op het moment dat ik werd aangehouden bevonden zich veel burens en ook mijn ex-vrouw in mijn onmiddellijke nabijheid. Wat daar nu precies allemaal gebeurd is kan ik u niet vertellen. Ik heb wel gezien dat mijn ex-vrouw werd aangehouden. Ik begrijp dat zij erg overstuurd is geweest. Verder kan ik u hierover niets vertellen."

5. In de verklaring van L., medeverdachte ten aanzien van de vernieling van ruiten in telefooncellen, van 29 juli 1995 staat onder meer:

"...zag ik dat de politie ter plaatse kwam. Ik zag dat er een man werd aangehouden door de politie. Verder zag ik dat een vrouw, die blijkbaar bij die man hoorde, twee agenten blijkbaar opzettelijk heeft geslagen. Ik zag dat een agent met een snor krachtig en vol op de mond werd geslagen door haar. Ik kan u ook niet vertellen waarom ze die agenten sloeg. Ze was volgens mij overstuurd omdat blijkbaar haar vriend werd aangehouden. De agenten gedroegen zich voor zover ik zag correct en hebben alleen personen vastgehouden. Ik heb niet gezien dat een van de agenten heeft geslagen. Verder kan ik hierover ook niets vertellen."

6. De ex-echtgenoot van verzoekster, X, werd op 28 juli 1995 om 23.49 uur aangehouden

door de politieambtenaren Kn. en R. In het proces-verbaal van 29 juli 1995, dat Kn. en R. opstelden ten aanzien van de aanhouding van X, staat onder meer:

"Ter plaatse aangekomen zagen wij dat in de (...)straat tegenover perceel (...) een man stond, die voldeed aan het opgegeven signalement. Deze man stond in een groep van circa acht mensen. Hierna

spraken wij, verbalisanten, de man aan. Wij deelden de man mede waarvan hij verdacht werd en dat hij was aangehouden. Op vrijdag 28 juli 1995, te 23.49 uur, hebben wij, verbalisanten Kn. en R., de verdachte, (...) terzake vernieling c.q. openlijk geweld aangehouden en met behulp van een collega van de hondenbrigade in de transportboeien geplaatst. Vervolgens kwam er een vrouw vanuit de voornoemde groep en ging tussen ons, verbalisanten, en de verdachte instaan. Wij, verbalisanten, trachtten de verdachte over te brengen naar het bureau van politie. Wij werden door deze vrouw kennelijk opzettelijk hierin belemmerd. Deze vrouw bleek later te zijn genaamd:

. (verzoekster; N.o.). Terwijl K. tussen ons en de verdachte instond hoorden wij haar schreeuwen: "Kankerlijers, mijn man heeft helemaal niets gedaan. Hij stond hier de hele avond". Of woorden van gelijke strekking. Hierop deelden wij de vrouw mede, dat haar man verdacht werd van het vernielen van enkele telefoonscellen en dat hij was aangehouden. Wij zagen dat K. echter tussen ons en de verdachte in bleef staan. Ik, verbalisant Kn., vroeg de vrouw tot twee maal toe en met luide stem weg te gaan, waaraan zij niet voldeed. Hierop duwde ik, verbalisant Kn. K. opzij, teneinde de verdachte X te kunnen overbrengen. Vervolgens zagen wij, Kn. en R., dat K. zich wederom tussen de verdachte en mij drong. Op het moment dat ik, verbalisant Kn., de vrouw wederom trachtte weg te duwen zag ik dat K., met haar tot vuist gebalde rechterhand, kennelijk opzettelijk en met kracht mij, verbalisant Kn. in de richting van mijn gezicht sloeg. Slechts door zeer snel en reflexmatig te reageren op de vuistslag van de vrouw kon ik deze slag nog maar net ontwijken. Kennelijk verzette de vrouw zich tegen het overbrengen van de verdachte. Vervolgens duwde ik K. wederom opzij en het gelukte mij om haar heen naar de verdachte X te gaan. De belemmeringen en het verzet van X gingen voortdurend gepaard met het uiten van diverse scheldwoorden en bedreigingen. Wij, verbalisanten, zagen en hoorden dat de vrouw zich zeer agressief gedroeg, Wild gesticulerend met haar armen zwaaide en zei: "Kankerlijder, rot op, ik sla je voor je bek, je blijft van m'n vent af, tyfuslijders!" en meer van genoemde uitlatingen of althans hierop gelijkend. Wij zagen dat er vervolgens andere collega's naar K. liepen en zich bezig hielden met K., waardoor wij, verbalisanten, het ons uiteindelijk lukte om de verdachte X ter geleiding voor een hulpofficier van justitie, over te brengen naar het bureau van politie aan de Hoefkade te 's-Gravenhage (...)."

7. Verzoekster werd op 28 juli 1995 om 23.50 uur aangehouden ter zake van belemmering en verzet. In het proces-verbaal van aanhouding

dat is opgemaakt door de verbalisanten B., H. en Be., is onder meer het volgende opgenomen:

"Wij, B. en H., zagen dat de collega's R. en Kn., eveneens met hun dienstvoertuig ter plaatse waren gekomen en op de (...) straat de tweede verdachte (X; N.o.), die voldeed aan het signalement, trachtten aan te houden. Gezien het feit dat deze verdachte zich midden in een groep van ongeveer zeven à acht personen bevond, en wij het vermoeden hadden dat deze groep moeilijkheden zouden veroorzaken indien er iemand zou worden aangehouden, zijn wij B. en H., naar de collega's R. en Kn. gereden. Ter plaatse zijn wij uit ons dienstvoertuig gestapt en zagen wij dat de collega's R. en Kn., de verdachte, die voldeed aan het opgegeven signalement, trachtten aan te houden. Wij zagen dat een vrouw deel uit maakte van de voornoemde groep en die later bleek te zijn genaamd: K. (...). Zij belemmerde kennelijk opzettelijk de collega's en verzette zich daarna met geweld tegen het overbrengen van de verdachte X. Dit bleek ons uit het feit, dat wij zagen dat K. voornoemd, tussen de verdachte en de collega's R. en Kn. ging staan. Tevens hoorden wij dat K. schreeuwde: "Kankerlijers blijf van hem af, hij heeft niets gedaan, hebben jullie niets beters te doen? Blijf van hem af kankerlijers". Vervolgens zagen wij dat collega Kn., K., voornoemd wegduwde en de verdachte trachtte over te brengen. Wij zagen toen dat K. voornoemd, met haar rechter tot vuist gebalde hand, kennelijk opzettelijk en met kracht in de richting van het hoofd van de collega Kn. sloeg. Wij zagen dat collega Kn., net op tijd naar achteren kon stappen en zodoende kon voorkomen, dat hij in zijn gezicht werd geraakt. Vervolgens zagen en hoorden wij dat collega Kn., K., met grote moeite van zich afduwde en om haar heen liep. Gedurende de gehele ambtshandelingen hoorden wij dat K. constant bleef schreeuwen en schelden. Wij hoorden dat zij diverse malen "kankerlijer" en andere schutting woorden naar ons, verbalisanten, riep. Op vrijdag 28 juli 1995, te 23.50 uur, hebben wij, verbalisanten, deze vrouw aangehouden ter zake belemmering en verzet (...). Ik, verbalisant B., riep tegen K., dat ze daarmee moest ophouden en dat ze ter zake belemmering was aangehouden. Ik, B., wilde de verdachte K. ter geleiding voor een hulpofficier van justitie ten spoedigste overbrengen naar het bureau van politie en liep hierop naar K. Vervolgens zag ik dat K. zich omdraaide en op mij afliep. Vervolgens hoorden wij, verbalisanten B. en H., dat K. schreeuwde: "Kankerlijers, jullie moeten eens iets doen aan die junken. Jullie hebben de verkeerde, hij heeft niets gedaan". Vervolgens

pakte K. mij, verbalisant B., bij mijn beide armen vast en begon aan mijn armen te trekken. Hierdoor werd ik in mijn ambtshandelingen, te weten het overbrengen van de verdachte, belemmerd. Hierop deelde ik haar mede dat ik daar niet van gediend was en zei ik dat ze mij moest loslaten c.q. niet aan mij moest zitten. Terwijl ik dat zei, rukte ik mij los. Hierna pakte K. mij wederom bij mijn armen vast en begon weer tegen mij te schreeuwen. Voor de tweede maal deelde ik haar mede dat zij was aangehouden, niet aan mij moest zitten en dat zij mij moest loslaten. K. bleef mij echter vasthouden. Hierop heb ik mij wederom losgerukt. Vervolgens zag ik dat K. met haar rechter tot vuist gebalde hand, kennelijk opzettelijk en met kracht, mij, verbalisant B., in mijn gezicht sloeg, ter hoogte van mijn mond. Ik voelde een hevige stekende pijn ter hoogte van de rechterzijdant van mijn bovenlip. Tevens proefde ik bloed. Ik voelde dat mijn bovenlip dik werd en met mijn tong voelde ik dat er een scheurtje zat aan de rechterbinnenzijde van mijn bovenlip. Ik,

verbalisant B., heb hierop K. bij haar linkerarm vastgegrepen en paste ik een politieopbrengtechniek toe. Wij, verbalisanten H. en Be., stonden achter verbalisant B. en zagen alles gebeuren. Nadat wij, B. en H., K. in de boeien hadden geplaatst, begon zij zich te verzetten. Dit bleek ons uit het feit, dat wij zagen en voelden, dat K. zich bewoog in de tegenovergestelde richting, als dat wij haar trachtten te brengen. Tevens hoorden wij K. schreeuwen: "Kankerlijers laat mij los, vuile klootzakken". Het lukt ons, B. en H., met enige moeite, K. tegen ons dienstvoertuig aan te duwen en onder controle te krijgen. Terwijl wij daar zo met K. stonden, in afwachting van een andere surveillancewagen, hoorden wij dat K. schreeuwde: "Jullie hebben toch allemaal gezien dat hij mij sloeg. Ik laat mij niet door hem slaan, die kankerlijer". Wij hoorden dat zij dit meerdere malen riep tegen de aanwezige personen c.q. tegen de bewoners die (...) uit de ramen van hun woningen "hingen". Verder hoorden wij dat K. schreeuwde: "Ik zit in het handhavingsteam en jullie gaan hangen, daar zorg ik wel voor, vuile kankerlijers". Kort daarna verscheen een andere surveillancewagen, waarna K., ter geleiding voor een hulpofficier van justitie, ten spoedigste werd overgebracht naar het bureau van politie, de Hoefkade te 's-Gravenhage, alwaar zij op zaterdag 29 juli 1995, te 00.08 uur, aankwam en te 00.09 uur, werd geleid voor de inspecteur-wachtcommandant, hulpofficier van justitie. (...) Aan het politiebureau de Hoefkade te 's-Gravenhage, zagen wij verbalisanten, Be. en H., dat verbalisant B. een opgezette rechterbovenlip had.

Tevens zagen wij, dat er aan de binnenzijde van de bovenlip een scheurtje zat en dat daar bloed uit liep. Ik, verbalisant B., voelde dat, kennelijk door de klap op mijn lip, mijn bovenkaak rondom mijn rechtersnijtand pijnlijk was. Mijn rechtersnijtand voelde pijnlijk aan. Mijn kaak voelde dik en gezwollen aan. Indien noodzakelijk zal ik mij onder doktersbehandeling stellen en eventueel ziek melden."

8. Op 20 februari 1997 werd verzoekster door de politierechter te 's-Gravenhage terzake van het plegen van wederspanningheid veroordeeld tot het betalen van een boete van f 400,-, subsidiair acht dagen hechtenis, (artikel 180 van het Wetboek van Strafrecht, zie **ACHTERGROND** onder 1.). De wederspanningheid betrof het verzet dat verzoekster bij haar eigen aanhouding had gepleegd en de klap die zij daarbij aan de politie ambtenaar B. had gegeven.

. 2. De interne klachtenprocedure

1. Op 25 augustus 1995 diende de advocaat van verzoekster over het politieoptreden een klacht in bij de korpschef van het regionale politiekorps Haaglanden. Afschrift van de klacht werd toegezonden aan de burgemeester van 's-Gravenhage. Bij de brief was onder meer een verslag van de gebeurtenissen gevoegd, dat was opgesteld door verzoekster. Voorts waren drie schriftelijke verklaringen van getuigen bijgevoegd waarin de lezing van de feiten van verzoekster werd ondersteund. In het verslag van verzoekster staat onder meer: "Toen ik beneden kwam zag ik een politieauto met de hondenbrigade richting (...) rijden. Even later reed de auto terug en stopte bij ons groepje. Eén van de agenten (vrouwelijk) zei tegen mijn ex-echtgenoot, 'hé, jou moeten we hebben, jij voldoet aan het signalement van degene die vier telefooncellen heeft gesloopt (...)'. (...) De cellen bleken in de tijd dat ik

naar de wc was, gesloopt te zijn. Vervolgens werd mijn ex-echtgenoot, in de boeien geslagen. Hij verzette zich en werd door de tweede agent bij z'n keel gepakt. Ik liep boos op hem af en riep boos met een harde stem, 'waarom heb je dat gedaan'? Op dat moment krijg ik van de agent een gooi en klappen. In een schrikreactie zwaai ik met mijn arm in een poging tot afweer. De arm komt op het gezicht van de agent terecht. Ik raak daarbij z'n lip. Hij schreeuwt mij toe, 'typhushoer, je slaat op mijn gezicht' Toen werd ik van allerlei kanten door aangesnelde agenten geslagen en in de handboeien geslagen en met mijn gezicht op de motorkap van een auto gegooid. Ik raakte helemaal in paniek.

Ik probeerde nog uit te leggen wat mijn bedoelingen waren en meldde dat ik werkzaam was voor het handhavingsteam Schilderswijk. Zij reageerden met dat ik die baan dan nu wel kwijt zou zijn, dat ik daar dan wel op zou kunnen rekenen. Vervolgens werd ik afgevoerd naar het bureau aan de Hoefkade. Daar raakte ik buiten bewustzijn. Hierop heb ik na enige tijd van de GGD wat kalmeringsmiddelen gekregen. In de cel overdacht ik het waarom van de gebeurtenissen. Ik doe nooit een vlieg kwaad. Ik help altijd iedereen in de straat en in mijn werk. Ik speel nooit eigen rechter, dat laat ik over aan de politie. Dit kan wijkagent (...) bevestigen. Het is nu een paar dagen later en kan nu e.e.a. overdenken. Het hele gebeuren doet mij pijn en verdriet. Nu begrijp ik ook dat de agenten dachten dat ik hen wilde tegenhouden mijn ex-echtgenoot te arresteren. Dit is onjuist. Ik was kwaad op hem om hetgeen hij gedaan had en vind ook dat hij voor datgene wat hij gedaan heeft moet boeten. Wanneer ik beneden was gebleven was de vernieling van de cellen door hem niet gebeurd. Ik had hem naar huis kunnen sturen. Door alle toestanden er om heen, medebewoners waren aan het schelden en tieren, werd de situatie nu heel vervelend. Zaterdagmiddag 29 juli (1995; N.o.) mocht ik om 15.30 uur naar huis. Na thuis gedouched te hebben ben ik naar de EHBO van het Westeinde Ziekenhuis gegaan. Ik had nog al wat pijn. Daar werd geconstateerd dat ik vier zwaar gekneusde ribben had, mijn schouder uit de kom lag en ik nog al wat bloeduitstortingen had. Wat ik mij af vraag is, waarom hebben de agenten mij zo vreselijk moeten slaan? Was het niet mogelijk geweest de zaak met praten op te lossen? Wat mij extra veel pijn doet is het feit dat de agenten nu door mijn straat rijden, mij met mijn mitella zien zitten en mij uitlachen en de vuist omhoog steken. Met andere woorden, heb je lekker klappen gehad. Dit gebeurde op maandag 31 juli j.l. om 18.35 uur met politieauto, kenteken (...)"

2. Op 5 september 1995 werd de ontvangst van de klacht schriftelijk bevestigd door het Bureau ondersteuning van het district Den Haag Centrum. Op 18 oktober 1995 deelde het Bureau ondersteuning de advocaat van verzoekster schriftelijk mee dat een zorgvuldige afdoening van de klacht meer tijd vereiste dan was voorzien.

3. Op 21 september 1995 vond een gesprek plaats tussen enerzijds de hoofdinspecteur van politie A. en anderzijds verzoekster en haar advocaat. Naar aanleiding van dit gesprek berichtte A. de advocaat van verzoekster bij brief 25 oktober 1995 dat tijdens dit gesprek de klacht op een aantal punten was bijgesteld en aangevuld (zie hierna

onder 5.). Voorts deelde A. mee dat de omvang van de klacht aanleiding gaf meerdere personen te horen. Dit betekende onder meer dat de standaard afhandelingduur niet gehaald zou worden, aldus A. (zie **ACHTERGROND**, onder 4.).

4. Bij de brief van 25 oktober 1995 van A. aan de advocaat van verzoekster bevond zich een overzicht van de aanpassingen aan de klacht. In dit overzicht stond onder meer:

"Bijstelling van de klacht:

(...) 'Ik liep boos op hem af...' wordt met 'hem' bedoeld de ex-man van uw cliënt. (...) 'Op dat moment krijg ik van de agent een gooi en klappen.', wordt gewijzigd in: 'Op dat moment werd ik van achteren door een van de agenten met een wapenstok geslagen op mijn hoofd, ribben, schouderbladen en armen.' (...) 'De arm komt op het gezicht van de agent terecht.', wordt gewijzigd in: 'De arm komt op het gezicht van een andere agent terecht.' (...) 'Toen werd ik van allerlei ... een auto gegooid.', wordt gewijzigd in: 'Toen werd ik van allerlei kanten door aangesnelde agenten geslagen op mijn hoofd, ribben, schouderbladen en armen en werd ik bij mijn haren gepakt met mijn hoofd op de motorkap van een auto gegooid.' Aanvulling op de klacht:

'Aan het bureau waarnaar ik werd overgebracht, te weten de Hoefkade, raakte ik buiten bewustzijn als gevolg van de klappen die ik had gekregen. Nadat ik weer bij mijn positieven was vroeg ik mijn astmapompje, aangezien ik cara-patiënt ben. Het duurde naar mijn idee veel te lang voordat ik dit pompje, dat van huis gehaald moest worden, kreeg aangereikt. Ik schat dat dit wel een uur duurde. De volgende morgen werd ik overgebracht naar het politiebureau aan de De Heemstraat. Hierbij werden mij de handboeien omgedaan. Dit gebeurde op een hardhandige wijze, waarbij de handboeien te strak om mijn polsen werden gedaan. Mijn polsen waren al blauw en opgezet waardoor dit erg pijnlijk was. Tijdens het vervoer maakte een van de twee begeleidende politiemensen (de bijrijder) enkele opmerkingen die ik als denigrerend ervoer. Hij zei o.a. 'Het stinkt hier'. Vervolgens vroeg hij lachend aan de chauffeur of deze het raampje open wilde draaien. Tevens maakte dezelfde politiemans de opmerking dat 'Ik mijn baan kwijt zou zijn'. Ook hierbij lachte hij.

Ik wens mijn klacht uitgebreid te zien met bovenstaande 3 punten."

5. Op 17 november 1995 reageerde de advocaat van verzoekster op de aanvullingen op de klacht. Zij merkte onder meer op:

"De zin 'Op dat moment krijg ik van de agent een gooi en klappen' moet blijven staan en moet worden aangevuld met de zin: 'Toen kreeg ik ook van achteren klappen op mijn hoofd, ribben, schouderbladen en armen'. Ik wist op dat moment niet door wie ik werd geslagen, of dat door een junk of een agent was'. Het woord 'andere' is in de derde bijstelling toegevoegd om aan te geven dat het niet dezelfde agent was die haar in eerste instantie een 'gooi en klappen' had gegeven. Ten aanzien van de aanvulling zou ik daarin ook graag opgenomen zien dat mevrouw K. heeft gevraagd of de handboeien losser of af mochten en dat zij bereid was rustig mee te lopen. Vertrouwend dat deze opmerkingen in de definitieve klacht zullen worden meegenomen, (...)."

6. Op 12 december 1995 zond de advocaat van verzoekster een rappelbrief aan A., waarin

zij er op wees dat de klacht inmiddels vier maanden in behandeling was. Op 13 december 1995 deelde A. de advocaat van verzoekster mee dat het interne onderzoek naar de klacht van verzoekster was afgerond. Hij gaf aan dat de lezing van de betrokken ambtenaren afweek van de lezing van verzoekster en nodigde verzoekster uit om haar in een persoonlijk gesprek op de hoogte te stellen en haar de gelegenheid te geven te reageren. Dit gesprek vond plaats op 21 december 1995.

7. Bij brief van 24 januari 1996 deelde A. de advocaat van verzoekster mee dat de onderzoeksgegevens ter verdere afhandeling waren doorgestuurd naar het onderdeel Den Haag/Centrum van de politie Haaglanden. Op 21 maart 1996 rappelleerde de advocaat van verzoekster, waarbij zij aangaf ervan uit te gaan dat de procedure inmiddels zou worden afgerond. Op 24 april 1996 rappelleerde de advocaat van verzoekster nogmaals en deelde zij mee nog geen reactie op haar brief van 21 maart 1996 te hebben ontvangen. Vervolgens rappelleerde de advocaat van verzoekster bij brieven van 28 november 1996 en 8 januari 1997 bij een juridisch medewerker van de gemeente 's-Gravenhage.

8. Op 11 februari 1997 zond een medewerker van het Bureau Ondersteuning van de politie Haaglanden het politiedossier toe aan de advocaat van verzoekster. In dat dossier bevond zich onder meer een brief van 12 maart 1996 van de chef van het onderdeel Den Haag/Centrum van de regiopolitie Haaglanden gericht aan de burgemeester van Den Haag. In deze brief staat allereerst een korte samenvatting van de situatie zoals die was beschreven in de hiervóór onder A.1. weergegeven processen verbaal. Voorts staat in deze brief:

"Uit het onderzoek is het volgende gebleken:

Gezien de gespannen situatie waarin de politiemensen zich bevonden moesten zij snel en efficiënt optreden. Zij hebben daarbij klaagster met gebruikmaking van de aangeleerde aanhouding- en opbrengtechnieken verwijderd om verdere escalatie te voorkomen. De betreffende politiemensen hebben alleen de handboeien aangebracht en hebben andere geweldsmiddelen achterwege gelaten. Dit wordt door getuigenverklaringen ook onderschreven. De verwondingen die klaagster heeft opgelopen, zijn met name naar aanleiding van haar verzet veroorzaakt. Door de voortdurende tegenstand die zij bood waren de politiemensen, genoodzaakt krachtdadig op te treden, om klaagster onder controle te houden. Dit onderdeel van de klacht acht ik dan ook ongegrond. Bij de voorgeleiding aan de wachtcommandant op bureau Hoefkade stelde klaagster zich driftig en onbeheerst op. Een goede communicatie met haar was niet mogelijk. Tijdens het overbrengen naar de cel zakte klaagster op de grond en begon zij, naar later bleek, te hyperventileren. Zij was nauwelijks aanspreekbaar. Door de met spoed aan het bureau gekomen GG en GD werd zij behandeld en kreeg zij medicijnen toegediend. Zodra klaagster bij haar positieven was gekomen stelde zij zich recalcitrant op en was een rustig gesprek nog steeds niet mogelijk. Aangezien zij aangaf last van claustrofobie te hebben werd zij in een groepsbox geplaatst. Zij kon gebruik maken van de nodige voorzieningen en heeft in het bijzijn van politiemensen enige sigaretten kunnen roken. Zij bleef zich

echter voortdurend onwillig opstellen. Toen klaagster aangaf dat zij astma-patiënte was en een zogenaamd astma-pompje nodig had, heeft de wachtcommandant hiervoor direct telefonisch contact met haar thuisfront op laten nemen. Even later werd dit pompje ook inderdaad door een familielid gebracht.

Tijdens het verblijf van klaagster aan het bureau Hoefkade heeft de dienstdoende wachtcommandant alles in het werk gesteld om mevrouw K. ter wille te zijn. Zij werd direct door personeel van de GG en GD behandeld en op haar verzoek medicijnen te verstrekken werd direct gereageerd. Dit onderdeel van de klacht acht ik dan ook niet gegrond. De volgende morgen werd klaagster overgebracht van het bureau Hoefkade naar het bureau De Heemstraat. Klaagster werd tijdens het overbrengen in de transportboeien geplaatst. Beide politiemensen verklaren dat dit niet hardhandig en te strak is gebeurd en dat klaagster destijds hierover niet heeft gesproken. Klaagster vermeldt dat zij op het bureau uitgelachen werd en dat er een vuist omhoog werd gestoken. De betrokken politiemensen ontkennen dit echter. De betreffende politieambtenaren verklaren dat er tijdens het vervoer met klaagster geen gesprekken zijn gevoerd of opmerkingen zijn gemaakt. Wel heeft één van de politiemensen in het bureau een opmerking tegen klaagster gemaakt. Hij vroeg of zij misschien 'een bakkie op had'. Hij deed dit naar aanleiding van het feit dat zij volgens hem naar alcoholhoudende drank rook. Naar aanleiding van het in de klacht gestelde ten aanzien van 'het uitlachen en de vuist omhoog steken' zijn de politieambtenaren die op die dag dienst hadden gehoord. Geen van deze politiemensen kon het een en ander bevestigen. Ik kan voor dit onderdeel van de klacht derhalve geen uitspraak doen. Het aandoen van handboeien is een maatregel die toegepast kan worden indien de verdachte zich agressief opstelt. In het voorliggende geval lijkt mij een dergelijke inschatting niet correct en was de toepassing van handboeien onterecht. Voor dit onderdeel acht ik de klacht gegrond. Ten aanzien van de door mevrouw K. gepleegde strafbare handelingen is afzonderlijk proces-verbaal opgemaakt. Dit proces-verbaal is ter verdere afhandeling verzonden naar het Openbaar Ministerie. Ik onthoud mij derhalve van een uitspraak hierover."

9. In het dossier ten aanzien van de klacht van verzoekster bevond zich voorts een ongedateerd verslag van het onderzoek dat was uitgevoerd door A. Dit verslag bevond zich niet bij de brief van 11 februari 1997 aan de advocaat van verzoekster. De advocaat

ontving dit verslag van de griffie van de arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage in verband met de zitting van de politierechter te 's-Gravenhage van 20 februari 1997 in de strafzaak tegen verzoekster. Behalve het onderzoeksverslag, bevatte het strafdossier onder meer ook een concept antwoordbrief ter beantwoording van de klacht van verzoekster, die inhoudelijk overeenkwam met het verslag aan de burgemeester van 12 maart 1996.

9.1. In het ongedateerde onderzoeksverslag werd onder meer melding gemaakt van de bijstelling van de klacht (zie hiervóór onder A.2.4. en A.2.5.). Daarnaast bevat dit verslag onder meer het volgende:

"Uitleg doktersverklaringen Tijdens het gesprek overhandigde mevrouw K. mij een tweede doktersverklaring d.d. 6 augustus 1995 (...). Deze verklaring is, evenals de bij de klacht gevoegde doktersverklaring d.d. 29 juli 1995 (...), ter vertaling voorgelegd aan de bedrijfsarts S. Uit de eerste doktersverklaring blijkt dat:

- betrokkene 1 dag na het voorval op de eerste hulp is verschenen; - er geen sprake is van geheugenstoornissen; - er wel sprake is van een versufte indruk; - op de met pijn aangegeven plaatsen kneuzingen (contusies) geconstateerd zijn; - bij de drukpijn rechtsonder op de borstkas geen tekenen van een klaplong zijn waargenomen; - er geen sprake is van longbeschadigingen (vesiculair adem geruis= V.A.G.) Op verzoek van de advocaat van mevrouw K. is nader navraag gedaan naar wat in de verklaring wordt aangeduid met 'Rib detail geen #' hetgeen kan worden vertaald als 'Rib detail geen fractuur'. Uit de tweede doktersverklaring blijkt dat:

- betrokkene 1 week na het voorval op de eerste hulp is verschenen; - er sprake lijkt te zijn van sub-luxatie: half uit de kom. De foto bevestigt dit niet, er is geen sprake van luxatie; - er zijn geen gewrichtsafwijkingen geconstateerd; - er sprake is van 'geen #', hetgeen inhoudt dat er geen fractuur geconstateerd is."

9.2. Voorts bevatte het onderzoeksverslag een weergave van verklaringen van drie getuigen P. S. en G., welke verklaringen werden afgelegd in aanvulling op de schriftelijke verklaringen die zij eerder ter ondersteuning van verzoekster hadden opgesteld (zie hiervóór onder A.2.1.).

9.2.1. De getuige P. verklaarde op 31 oktober 1995:

"Ik heb alles vanaf het begin meegemaakt en kan derhalve een volledige getuigenverklaring geven. Ik zag dat mevrouw K., die een kennis van mij is, zich voegde tussen de politieman en haar ex-man, de heer X. Mevrouw K. sprak haar man aan. De politieman duwde haar naar voren. Daarna voegde mevrouw K. zich wederom tussen de politieman en de heer X. Ik hoorde de politieman zeggen: 'Ga nu weg en bemoei je er niet mee', waarop mevrouw K. zei: 'Rustig, ik zeg alleen maar dat hij in de politieauto moet stappen. Vervolgens kwam er een andere politieman bij. Ik zag dat deze mevrouw K. van achteren naderde en beetpakte. Hierna zag ik dat mevrouw K. met haar rechterarm een afwerend gebaar maakte door haar rechterarm naar achteren te bewegen. Ik zag niet dat zij de politieman die achter haar stond en haar had beetgepakt daarbij raakte. Ik zag wel dat de politieman zijn hand naar zijn gezicht bracht. Ik vermoedde hierdoor dat hij door de beweging van mevrouw K. in zijn gezicht was geraakt. Ik zag vervolgens dat deze politieman de armen van mevrouw K. beetpakte en deze op haar rug bracht. Hierna duwde hij haar naar mijn mening op een harde wijze naar voren tegen de motorkap van een politieauto. Hierna deed hij haar de handboeien om. Nadat de handboeien waren omgedaan zag ik dat de politieman haar armen omhoog tilde, kennelijk met de bedoeling mevrouw K. in de politieauto te zetten. Dit deed waarschijnlijk nogal pijn aangezien mevrouw K. begon te huilen. Hierna werd mevrouw K. weggebracht naar een politiebureau. Er zijn geen andere geweldshandelingen door mij waargenomen. Wij behoorden tot een groepje mensen dat ten tijde van het voorval buiten zat vanwege het

warme weer. Wij, waaronder mevrouw K. en ik, hadden wel wat alcoholhoudende drank op maar waren beslist niet aangeschoten of dronken. Ik weet pertinent zeker dat bij de aanhouding van mevrouw K. door de aanwezige politiemensen geen gebruik is gemaakt van de wapenstok. Dit was, gezien de situatie, naar mijn mening ook niet nodig." 9.2.2. De getuige P. werd op haar eigen verzoek op 9 november 1995 nogmaals gehoord. In aanvulling op haar verklaring van 31 oktober 1995 verklaarde zij onder meer: "Er hoeft (...) geen wijziging te worden aangebracht. Wel wil ik nog iets aanvullen, te weten: 'Zowel mevrouw K. als de andere aanwezigen zijn niet door de politie geslagen of mishandeld. Ik weet dit zeker, omdat ik er constant bij ben geweest."

9.2.3. De getuige S. verklaarde op 3 november 1995:

"Ik zag dat mevrouw K. een duw kreeg van de agent die haar wilde aanhouden. Daarna kwam mevrouw K. weer terug en zij voegde zich voor de tweede maal tussen de agent en de heer X. Vervolgens kwam er een andere agent die mevrouw K. van achteren tegen haar schouder duwde. Ik zag dat mevrouw K. in een reactie hierop een achterwaartse beweging maakte met haar rechterarm. Ik zag dat zij daarbij het gezicht van de politiemans die haar had geduwd raakte. Zij deed dat naar mijn mening niet met opzet maar in een reflex. Na dit voorval ontstond er paniek bij de politiemensen en ging een en ander heel snel. Ik kan mij niet herinneren wat er over en weer werd gezegd. Wel zag ik dat de politiemans die geraakt was mevrouw K. tegen de motorkap van een politieauto duwde die vlakbij stond. Dit gebeurde naar mijn mening op een wijze die te hardhandig was. Daarna werden haar de handboeien omgedaan. Ik hoorde mevrouw K. vragen of de handboeien wat losser konden. Ik zag dat zij daarbij huilde. Daarna werd mevrouw K. door de politie weggevoerd. Ten tijde van het voorval was het warm weer. Vandaar dat wij allen buiten zaten. Wij dronken wat. We waren echter beslist niet aangeschoten of dronken. Door de aanwezige politiemensen is geen wapenstok gebruikt. Dit weet ik zeker." 9.2.4. Op 9 november 1995 legde de getuige G. een verklaring af tegenover de klachtbehandelaar A. De in het verslag opgenomen schriftelijke weergave van zijn verklaring was, blijkens een nadere reactie van G. van 17 november, niet juist. Hij gaf aan niet mee te willen werken aan aanpassing van de getuigenverklaring en verwees voor een juiste weergave van de gebeurtenissen naar zijn brief van augustus 1995. In die brief verklaarde G. zakelijk weergegeven dat verzoekster op 28 juli 1995 had getracht X te bewegen rustig met de politie mee te gaan. Daarop was zij met een ruk naar achteren getrokken en had zij in een angstreflex zonder enige opzet de desbetreffende politieambtenaar geraakt met haar hand. De politieambtenaar had verzoekster vervolgens uitgescholden waarop verzoekster had geantwoord. G. had dit onder de omstandigheden een logische reactie gevonden. Vervolgens was er geslagen en hadden de politiemensen verzoekster niet normaal in de boeien kunnen krijgen. De politiemensen waren echt een beetje opgejut geweest. G. en enkele andere buurtbewoners hadden van een medewerker van de hondenbrigade de opdracht gekregen tegen een hek te gaan staan. Dat was geen vriendelijk verzoek geweest, G. had daarbij een klap gekregen.

Toen G. verzoekster na haar verblijf in het politiebureau terug had gezien, was het hem opgevallen dat zij er bont en blauw uitzag. 9.2.5. In de schriftelijke weergave van de verklaring van de getuige G. van 9 november 1995, welke door hem niet was goedgekeurd, staat onder meer:

"Daar waarin mijn verklaring staat: 'Binnen een korte tijd werd er geslagen en gescholden ...' bedoel ik : 'Binnen een korte tijd werd mevrouw K. in de handboeien geslagen en werd er gescholden ...'. Ik zag dat mevrouw K. naar meneer X liep en ik hoorde haar zeggen dat hij zich rustig moest houden. Toen de heer X in de handboeien zat liep mevrouw K. naar hem toe, waarna zij door een van de aanwezige politiemensen bij haar schouder werd gepakt en vervolgens met een ruk naar achteren werd getrokken. Ik zag dat mevrouw K. in een reflex haar rechterarm naar achteren sloeg. Ik zag dat zij daarbij, naar mijn mening zonder dat er sprake was van opzet, het gezicht van de politieman raakte. Ik hoorde mevrouw K. schelden. Vervolgens werd ze door de politiemensen tegen een ter plaatse aanwezige politieauto gedrukt en werden haar de handboeien omgedaan. Dit gebeurde naar mijn mening op een te hardhandige wijze. Dit bleek mij o.a. uit het feit dat zij met haar gezicht tegen de auto werd gedrukt. Ik hoorde mevrouw K. huilen en begreep dat ze pijn had. Daarna werd ze overgebracht naar een politiebureau. We zaten op het moment dat e.e.a. plaatsvond buiten vanwege het warme weer. We hadden enkele biertjes op maar waren beslist niet dronken of aangeschoten. De door mij vermelde klap van iemand van de hondenbrigade, was bedoeld om mij en enkele andere aanwezigen op afstand te houden. Ik begrijp dat, gezien de situatie, de politie streng op moest treden en op zich heb ik met deze klap, die meer een duw was, dan ook geen probleem. Ik heb hieraan geen letsel overgehouden. Verder heb ik niet gezien dat de aanwezige politiemensen met een wapenstok hebben geslagen en is er, voorzover ik weet, ook niet op een andere wijze door de politie geslagen."

9.3. In het onderzoeksverslag waren voorts verklaringen van de bij de aanhouding van verzoekster en haar ex-echtgenoot betrokken ambtenaren B., R., Kn., Be. en H. opgenomen, alsmede verklaringen van inspecteur Po., die in de nacht van 28 op 29 juli 1995 als wachtcommandant was opgetreden in het politiebureau Hoefkade te 's-Gravenhage, en de politieagenten Le. en J., die verzoekster hadden vervoerd van het politie bureau Hoefkade naar politiebureau Heemstraat.

9.3.1. Politieambtenaar B. verklaarde, in aanvulling op het proces-verbaal van aanhouding van verzoekster (zie hiervóór onder A.1.7.) onder meer:

"Nadat mevrouw K. had geslagen, pakte ik haar bij haar rechterarm en paste ik vervolgens een politieopbrengtechniek toe. Voor mijn eigen veiligheid bracht ik haar op deze wijze met enige moeite naar het dichtbij staande politievoertuig waarna zij met de hulp van H. in de handboeien is gezet. Ik hield haar bij de handboeien vast, in afwachting van de komst van een andere politieauto voor haar overbrenging. Intussen verzette zij zich hevig. Zij wist zich gedeeltelijk om te draaien waarna zij zich richtte tot de omstanders. Ik hoorde haar meerdere keren roepen: 'Jullie hebben allemaal gezien dat die kankerlijer mij sloeg'. Zij draaide zich zodanig om dat ook de uit de woningen hangende bewoners dit konden

horen. Hierna is mevrouw K. weggebracht naar het politiebureau Hoefkade. Aldaar bleek dat zij bij de voorgeleiding last kreeg van hyperventilatie. Zij zat op de grond en zei dat zij het benauwd had. Bij mijn weten is zij niet buiten bewustzijn geweest. Nadat de ter plaatse gekomen GG en GD haar op een zakje hadden laten blazen stopte zij met hyperventileren. Naar ik heb begrepen klaagde mevrouw K. om 05.00 uur voor het eerst over pijn in haar arm. Tijdens de voorgeleiding heb ik haar niet hierover gehoord. Voor wat betreft de klachtelelementen m.b.t. geweld en bejegening het volgende. Ik heb mevrouw K. zeker geen 'typhushoer' genoemd. Ik zal wel iets hebben geroepen om de ernst van de zaak aan te geven. Wat dat wel is geweest weet ik niet precies meer. Ook heb ik niet gezegd dat zij hierdoor haar baan kwijt zou zijn. Ik heb mevrouw K. in een politieopbrengtechniek, waarbij ik haar rechterarm op haar rug plaatste, tegen de auto aangeduwd teneinde haar in de handboeien te kunnen doen. Dit is een standaardhandeling. Nadat zij in de handboeien zat heb ik haar bij de handboeien vastgehouden teneinde haar onder controle te houden. Ik ben daarbij zorgvuldig te werk gegaan en heb de handboeien zeker niet onverantwoord hoog gehouden. Ik weet namelijk dat dit pijn veroorzaakt. Het kan zijn dat zij, omdat zij zich telkens probeerde om te draaien naar de omstanders, zich geforceerd heeft en zich daarbij bezeerd heeft. Ik heb haar, alsmede mijn collega's, pertinent niet geslagen. Ook is er zeker niet gebruik gemaakt van een wapenstok. De reden dat mevrouw K. huilde komt waarschijnlijk door het feit dat zij zich op dat moment besepte dat zij door haar handelen haar baan zou kwijtraken."

9.3.2. De verklaring van B. werd inhoudelijk ondersteund door de verklaringen van Be., H., R. en Kn., ten aanzien van de onderdelen van de gebeurtenissen rond verzoekster die zij zelf hadden waargenomen. Be. verklaarde dat naar zijn mening de aanwezige politiemensen rustig en professioneel waren opgetreden en dat alle agressie van de zijde van verzoekster afkomstig was geweest. Verder verklaarde Be. onder meer: "Ook het door haar gestelde dat er op diverse manieren geweld tegen haar is gebruikt, zoals klappen, gooi- en smijtwerk en het op de motorkap van een auto gooien is niet juist. Er is ter plaatse niemand geslagen, noch met de hand noch met de wapenstok, er is met niemand gegooid en niemand is over een motorkap "heengegooid", dus ook mevrouw K. niet.

. is slechts, voorovergebogen over een motorkap geduwd, om haar in zodanige positie te krijgen dat het voor haar moeilijk werd om zich te verzetten, een normale procedure in dit geval. Voor zover ik het heb kunnen zien, heeft zelfs geen van de aanwezige collegae een wapenstok ter hand genomen. Ook haar stelling dat is gezegd dat zij haar baantje kwijt zou zijn, is wat mij betreft, onjuist. Ik heb geen van de collegae daar iets over horen suggereren." 9.3.3. Inspecteur Po., die als wachtcommandant was opgetreden in het politiebureau Hoefkade te Den Haag, verklaarde op 8 december 1995 het volgende: "In de nacht van vrijdag 28 juli op zaterdag 29 juli j.l. was ik wachtcommandant aan het politiebureau Hoefkade en als zodanig was ik verantwoordelijk voor de gehele gang van zaken aan het bureau. Ik kan mij de aanhouding van mevrouw K. nog goed herinneren. Zij werd even na middernacht aan mij voorgeleid omdat zij even te voren (...) politiemensen in

hun werkzaamheden had belemmerd en omdat zij een politieman had geslagen. Gezien haar driftige en onbeheerste gedrag aan de balie had ik de indruk dat zij alcohol had gedronken. Zij was echter niet dronken. Er was echter geen normaal gesprek met haar te voeren. Nadat mevrouw K. was voorgeleid werd zij overgebracht naar een van de cellen. Onderweg in de centrale hal ging zij echter gestrekt en begon zij te hyperventileren. Zij was nauwelijks aanspreekbaar. Met spoed heb ik de GG en GD aan het bureau laten komen. Zij werd ter plaatse behandeld en zij kreeg medicijnen toegediend. Hierbij bleek dat zij ook astma had en een zogenaamd "pufje" nodig had.

Ik heb toen direct naar haar huis laten bellen om te regelen dat dit medicijn naar het bureau zou worden gebracht. Nadat mevrouw K. weer enigszins bij haar positieven was gekomen was er geen land meer met haar te bezeilen. Zij bleef schelden en tieren. Aangezien zij aangaf last van claustrofobie te hebben heb ik haar in de groepsbox laten plaatsen. Zij werd voorzien van een matras en dekens. Aangezien ze zeer nerveus bleef heb ik haar meerdere sigaretten laten roken. Er zijn diverse gesprekken met haar gevoerd, maar het bleef moeilijk een gesprek met haar te voeren en zij bleef schelden. Even later kwam haar dochter aan het bureau om het "pufje" te brengen. Ik kan niet precies zeggen hoeveel tijd er tussen het verzoek en het brengen van dit medicijn heeft gelegen. Dit kan echter niet lang zijn geweest. Later in de nacht, het juiste tijdstip weet ik niet meer, werd ik door een collega in kennis gesteld van het feit dat mevrouw K. te kennen gaf last van haar arm te hebben. Aangezien de GG en GD reeds aan het bureau was geweest en mevrouw K. niet verder hierover klaagde was het niet noodzakelijk hieraan verdere aandacht te besteden. Mevrouw K. wenste in de loop van de nacht haar familie te bellen. Ik heb haar dit conform de regeling die hiervoor geldt geweigerd. Nagenoeg alle gesprekken die verschillende politiemensen met mevrouw K. die nacht hadden, eindigden in een scheldpartij van haar kant. Een normaal gesprek met haar was gedurende de gehele nacht niet mogelijk. Ik ben er van overtuigd dat mevrouw K. tijdens haar verblijf aan het bureau Hoefkade de nodige voorzieningen heeft gekregen die, gezien haar situatie, zonder meer verantwoord zijn te noemen." 9.3.4. De politieambtenaren Le. en J. hebben verzoekster in de nacht van 28 op 29 juli 1995 van het bureau Hoefkade overgebracht naar het bureau De Heemstraat. Op 16 november 1995 verklaarde Le. tegenover A. onder meer: "Ik kan mij het vervoer van mevrouw K. van het bureau Hoefkade naar het bureau De Heemstraat herinneren. Ik deed dat samen met de collega J., die als chauffeur fungeerde. Ik wist dat mevrouw K. de avond te voren was aangehouden omdat ze onder meer een collega had geslagen. Dit was voor mij aanleiding om haar tijdens het vervoer in de transportboeien te plaatsen. Dit is overigens een standaardprocedure. Ik deed dit onder meer voor mijn eigen veiligheid. Wie haar in de boeien heeft gedaan weet ik niet meer. Ik weet wel dat dit geen problemen opleverde. Mevrouw K. heeft niet geklaagd over het feit dat de boeien te strak zouden zitten. Al bij het uit de groepsbox halen van mevrouw K. begon zij te schelden over de politie. Zij zei onder meer: 'Die kankerwouten

moeten altijd de verkeerde hebben'. Tijdens het overbrengen naar de politieauto rook ik alcohol. Ik zei tegen haar: "Heb je soms een bakkie op?" Zij reageerde daar niet op en zij bleef gewoon doorschelden. Verder heb ik geen opmerkingen gemaakt zoals in de klacht vermeld. Ik heb niets gezegd over dat zij haar baan kwijt zou zijn of dat zij stonk. In de auto heeft er überhaupt geen discussie met haar plaatsgevonden. Ik weet wel dat zij constant bleef schelden, maar ik heb daar niet op gereageerd. Wij hebben mevrouw K. aan het bureau De Heemstraat op de gebruikelijke wijze overgedragen aan de dienstdoende wachcommandant." De verklaring van Le. werd inhoudelijk ondersteund door de verklaring van J., voor zover deze inhield dat geen denigrerende opmerkingen tegen verzoekster waren gemaakt.

. Standpunt van verzoekster

1. Het standpunt van verzoekster staat samengevat weergegeven onder **KLACHT**.
2. Op 1 juli 1997 verzocht de Nationale ombudsman de advocaat van verzoekster om haar onvrede over de brief van de politie van 12 maart 1996 toe te lichten (zie hiervoor onder A.2.8.) Hierop deelde de advocaat van verzoekster op 8 september 1997 onder meer het volgende mee:

"Vervolgens kan mijn cliënte zich niet vinden in de overweging dat de betreffende politiemensen alleen handboeien hebben aangebracht en andere geweldsmiddelen achterwege hebben gelaten. Volgens mijn cliënte is er wel degelijk ook gebruik gemaakt van wapenstokken. Hierover verklaart ook getuige G. (hierna onder B.3.; N.o.). Tevens ontkent zij dat de verwondingen gevolg zijn van haar verzet. Cliënte zegt dat zij zó hard is vastgepakt en in de boeien is geslagen, dat zij van de pijn niet eens verzet kon bieden. Ook uit de andere verklaringen van buurtbewoners blijkt dat de arrestatie op een onnodig handhandige wijze is geschied. Cliënte is van mening dat de klacht derhalve op die punten ten onrechte ongegrond is bevonden. De klacht met betrekking tot de behandeling op het politiebureau Hoefkade wil mijn cliënte eveneens handhaven bij de Nationale Ombudsman. Vervolgens is mijn cliënte van oordeel dat haar klacht voor wat betreft het omhoog steken van een vuist niet juist is verwoord in

de brief van 12 maart 1996. Zoals ook uit haar eigen brief van 9 augustus 1995 aan Commissaris Br. blijkt, reden er agenten door haar straat die haar buiten op de bankjes zagen zitten met haar mitella, waarop zij haar vervolgens uitlachten en hun vuist omhoog staken. Dat gebeurde op maandag 31 juli om 18.35 uur met politieauto met kenteken (...). In de brief van 12 maart 1996 wordt er over gesproken dat zij op het bureau werd uitgelachen en dat er een vuist omhoog werd gestoken. De betrokken politiemensen zouden dit ontkennen. Dat lijkt mij juist, nu cliënte ook nooit heeft beweerd dat dit gedrag op het bureau heeft plaatsgevonden. Onderzocht moest worden of het juist is dat er op maandag 31 juli zo rond 18.35 uur agenten in een politieauto cliënte hebben uitgelachen en de vuist omhoog hebben gestoken nadat zij cliënte buiten op de bankjes zagen zitten met haar mitella. Bovendien blijft mijn cliënte bij haar klacht dat tijdens het vervoer naar het politiebureau aan de Heemstraat er beledigende opmerkingen zijn gemaakt door de twee begeleidende politiemensen (zie ook de aanvulling van de klacht zoals neergelegd in de

brief van 25 oktober 1995 van Inspecteur A.), (zie hiervoor onder A.2.4.; N.o.)."

. Standpunt van de korpsbeheerder

1. In reactie op de klacht deelde de beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden op 4 december 1997 mee zich aan te sluiten bij de visie over de afhandeling van de klacht die de chef van het onderdeel Den Haag/Centrum had gegeven bij brief van 1 december 1997.

2. In de brief van de onderdeelschef van 1 december 1997 staat onder meer:

"De klacht van mevrouw K. is reeds uitgebreid onderzocht. Mijns inziens zijn er in de brief van de Nationale ombudsman geen nieuwe klachtelementen die onderzoek van de politie noodzakelijk maken. Derhalve verwijs ik naar de eerdere afhandeling van de klacht."

3. De korpsbeheerder zond, naast de stukken zoals die hiervóór onder A. Feiten zijn weergegeven, de mutaties met betrekking tot de gebeurtenissen in de nacht van 28 op 29 juli 1995. In de mutatie van 29 juli 1995, 4:59 uur, staat onder meer vermeld dat de dochter van verzoekster een astma-medicijn ("pufje") aan het bureau Hoefkade heeft gebracht ten behoeve van verzoekster. Uit de mutatie blijkt niet op welk tijdstip dit medicijn werd aangenomen of op welk tijdstip het aan verzoekster werd uitgereikt.

D. Reactie van betrokken ambtenaar Po.

1. Op 7 november 1997 gaf betrokken ambtenaar Po. telefonisch zijn reactie op de klacht. Hij handhaafde daarbij zijn verklaring van 8 december 1995 (zie hiervóór onder A.2. onderdeel 9.3.3).

. Reactie van verzoekster Op 10 februari 1998 deelde de advocaat van verzoekster mee dat de reactie van de korpsbeheerder niet tot een nadere reactie van verzoekster aanleiding gaf. Verzoekster handhaafde haar klachten.

. Nadere informatie van de korpsbeheerder Op 8 juli 1998 stelde een medewerker van het Bureau Nationale ombudsman telefonisch een nadere vraag aan een medewerker van de beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden. Deze vraag richtte zich op de omstandigheid dat de klachtbehandelaar A. blijkens zijn ongedateerde verslag (zie hiervóór onder A.2., onderdeel 9.) drie ambtenaren had gehoord ten aanzien van de klacht van verzoekster dat vanuit een politieauto obscene gebaren naar haar waren gemaakt. In zijn verslag maakte hij geen melding van de reden om juist de betreffende drie ambtenaren op dit klachtonderdeel te horen. De medewerker van het Bureau Nationale ombudsman verzocht de korpsbeheerder deze reden alsnog op te geven. Op 5 augustus 1998 deelde een medewerker van de korpsbeheerder mee dat A. desgevraagd had meegedeeld dat de drie ambtenaren op 31 juli 1995 rond het door verzoekster opgegeven tijdstip de surveillancewagen hadden bemand, met het door verzoekster opgegeven kenteken. De mogelijkheid was daarmee uitgesloten dat andere ambtenaren dan de genoemde drie in een surveillanceauto door de woonwijk van verzoekster waren gereden.

Beoordeling

. Ten aanzien van de wijze van aanhouden

1. Verzoekster klaagt over de wijze waarop ambtenaren van het regionale politiekorps Haaglanden haar op 28 juli 1995 hebben aangehouden. Zij klaagt er met name over dat de politie haar bij de aanhouding heeft uitgescholden, haar (met een wapenstok) heeft geslagen en haar tegen een auto heeft gegooid.

2. In de nacht van 28 juli 1995 op 29 juli 1995 vond een incident plaats in de woonomgeving van verzoekster, waarbij ruiten van telefooncellen werden vernield. De politie kwam ter plaatse en hield de ex-echtgenoot van verzoekster aan. Verzoekster bemoeide zich met deze aanhouding en raakte daarbij op een gegeven moment met haar

arm een politieambtenaar in het gezicht. Verzoekster werd vervolgens aangehouden.

3. Op 6 maart 1997 veroordeelde de politierechter in de arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage verzoekster terzake het plegen van wederspanning (zie **ACHTERGROND**, onder 1.; N.o.). Op grond van dit onherroepelijk vonnis staat rechtens vast dat verzoekster verzet heeft geboden tegen het politieoptreden op 28/29 juli 1995. Gelet op artikel 26, tweede lid, van de Wet Nationale ombudsman (zie **ACHTERGROND**, onder 6.), neemt de Nationale ombudsman daarom als vaststaand aan dat de aanhouding wegens dat verzet rechtmatig was. Daarmee waren de politieambtenaren bevoegd om bij en na die aanhouding zo nodig geweld te gebruiken.

4.1. Ten aanzien van het eerste onderdeel van de klacht over de wijze waarop die aanhouding is verricht, te weten de klacht dat de politie verzoekster heeft uitgescholden is het volgende van belang. Verzoekster heeft aangegeven te zijn uitgescholden, waarbij termen waren gebruikt die als ernstig beledigend kunnen worden omschreven. De politieambtenaren stellen daar tegenover dat het juist verzoekster is geweest die dergelijke termen heeft gebruikt om de politie uit te schelden. Verzoekster heeft in meerdere verklaringen aangegeven dat zij zeer geëmotioneerd was geweest en dat zij zich niet alles kon herinneren. Uit verklaringen van politieambtenaren en van buurtbewoners die getuige waren geweest van het optreden, komt naar voren dat de omstandigheden waaronder de aanhouding van verzoekster plaatsvond, kunnen worden omschreven als roerig. De verklaringen van de getuigen en de politieambtenaren staan echter tegenover elkaar waar de getuigen verklaren dat de politieambtenaren hebben gescholden en de politieambtenaren dit ontkennen. Een van de betrokken ambtenaren heeft verklaard dat hij verzoekster niet had uitgescholden, maar wel iets had geroepen om de ernst van de zaak aan te geven.

4.2. Met het voorgaande is aannemelijk geworden dat de politie opmerkingen heeft gemaakt op luidere toon dan gebruikelijk. De exacte bewoordingen zijn echter niet vast komen te staan, zodat de Nationale ombudsman niet kan beoordelen of sprake is geweest van het gebruik van ernstig beledigende teksten. Op dit punt kan daarom geen oordeel worden gegeven.

5.1. Ten aanzien van de klacht dat de politie verzoekster (met een wapenstok) heeft geslagen en tegen een auto heeft gegooid, is het volgende van belang. Uit de door de

korpsbeheerder verstrekte informatie komt naar vorendat verzoekster zich bij haar aanhouding heeft verzet op een zodanige wijze dat de aanwezige politieambtenaren politieopbreng

technieken hebben moeten toepassen om verzoekster te kunnen aanhouden. Zo had verzoekster een van de betrokken ambtenaren in het gezicht geslagen. Er was bij de aanhouding door de politie geen geweld toegepast, anders dan het onder controle brengen van verzoekster door haar vast te pakken, tegen de auto te duwen en te boeien, aldus de korpsbeheerder. Ook toen verzoekster geboeid was, had zij zich nog verzet. Verzoekster deelde mee dat zij zich niet meer kon herinneren of zij een politieambtenaar had geslagen. De getuigen verklaarden in meerderheid dat verzoekster zich tegen haar aanhouding had verzet, en voorts dat de politie geen gebruik had gemaakt van de wapenstok, maar zich had beperkt tot het vastpakken van verzoekster om haar tegen de politieauto te duwen, en te boeien.

5.2. Het is daarmee voldoende aannemelijk dat de politie niet meer geweld heeft gebruikt dan in de gegeven omstandigheden strikt genomen noodzakelijk was, en dat het door de politie toegepaste geweld geen letsel van meer dan geringe betekenis bij verzoekster heeft veroorzaakt. Veeleer moet ervan worden uitgegaan dat het door verzoekster gestelde letsel het gevolg is geweest van het door haar gepleegde verzet. In zoverre is de onderzochte gedraging behoorlijk. II. Ten aanzien van de bejegening van verzoekster op 28 juli 1995

1.1. Voorts klaagt verzoekster erover dat de politie haar zonder noodzaak handboeien heeft omgedaan, waaraan zij kneuzingen heeft overgehouden, en de handboeien niet op haar verzoek losser heeft gedaan. Blijkens de nadere toelichting op de klacht (zie **BEVINDINGEN**, onder A.2.4.) heeft dit klachtonderdeel betrekking op het vervoer van verzoekster tussen twee politiebureaus. Uit de verklaringen van de twee politieambtenaren die verzoekster hebben vervoerd (Le. en J., zie **BEVINDINGEN**, A.2. onder 9.3.4) komt naar voren dat de omstandigheid dat verzoekster een collega had geslagen reden was om haar boeien om te doen. Overigens was het boeien voor transport onder de gegeven omstandigheden naar de opvattingen van Le. en J. een standaardprocedure. Uit het onderzoekverslag van 12 maart 1996 blijkt dat de opsteller van dat verslag van mening was dat de klacht over het boeien gegrond diende te worden verklaard, omdat niet was gebleken dat verzoekster voorafgaand aan het vervoer agressief was opgetreden (zie **BEVINDINGEN**, A.2. onder 8.). Ook uit het onderzoek van de Nationale ombudsman is niet gebleken van feiten of omstandigheden die een veiligheidsrisico inhielden op grond waarvan mocht worden geboeid (zie **ACHTERGROND**, onder 3.). In zoverre is de onderzochte gedraging niet behoorlijk.

1.2. Ten aanzien van de vraag of de politie heeft geweigerd om verzoekster minder strak te boeien, is uit het onderzoek gebleken dat verzoekster enerzijds en de ambtenaren Le. en J. anderzijds van mening verschillen over de vraag of verzoekster Le. en J. daar

daadwerkelijk om heeft verzocht. Er zijn daarbij geen omstandigheden gebleken die de lezing van een van de betrokkenen aannemelijker maakt dan die van de ander. De Nationale ombudsman onthoudt zich daarom op dit punt van een oordeel.

2.1. Tevens klaagt verzoekster erover dat de politie haar na haar overbrenging naar het politiebureau niet zo snel mogelijk na haar verzoek een astmapompje heeft bezorgd. In haar toelichting gaf verzoekster aan dat zij tenminste een uur had moeten wachten, terwijl zij last had van kortademigheid.

2.2. Uit de informatie die de korpsbeheerder naar voren heeft gebracht, komt naar voren dat verzoekster tijdens het overbrengen naar een cel onwel is geworden, waarna de hulp van de GGD is ingeroepen. De hulpdienst GG en GD is binnen korte tijd gearriveerd en heeft verzoekster behandeld. Na deze behandeling heeft verzoekster aangegeven haar astmapompje nodig te hebben. De wachtcommandant Po. heeft vervolgens de dochter van verzoekster laten bellen met het verzoek het astmapompje te brengen. Verzoeksters dochter is vervolgens na korte tijd verschenen met het astmapompje. Vervolgens is het astmapompje aan verzoekster uitgereikt. De korpsbeheerder kon niet de exacte tijdstippen aangeven waarop de behandeling door de GGD had plaatsgevonden en waarop het astmapompje was gearriveerd. Op zichzelf is dit in strijd met de registratieverplichting die ten aanzien van de medische toestand van ingesloten geldt (zie **ACHTERGROND**, onder 5.; N.o.). In dit opzicht is niet juist gehandeld.

2.3. Op zichzelf zou een dergelijk registratietekort in het nadeel van de politie werken. Intussen kan echter, voor zover verzoekster inderdaad een uur heeft moeten wachten, niet worden uitgesloten dat de politie wel degelijk snel heeft getracht om de dochter van verzoekster te bereiken, maar daar niet direct in is geslaagd, danwel dat de dochter enige tijd nodig heeft gehad om te komen. In deze situatie is het, alles overziend, voor de Nationale ombudsman niet mogelijk om precies vast te stellen hoe de gang van zaken op dit punt is geweest. Daarom kan op dit punt geen oordeel worden gegeven.

3.1. Ten slotte klaagt verzoekster erover dat twee politieambtenaren tijdens het vervoer tussen twee politiebureaus in de nacht van 28 juli 1995 op 29 juli 1995 denigrerende opmerkingen tegen haar hebben gemaakt. Zo zouden zij haar hebben toegevoegd "het

stinkt hier" en zouden zij hebben gezegd dat verzoekster haar baan kwijt zou raken.

3.2. Uit de informatie die de korpsbeheerder heeft verstrekt, komt naar voren dat één van de politieambtenaren, Le., heeft gezegd "heb jij soms een bakkie op?". Hij heeft dit gevraagd omdat hij een alcohollicht had geroken bij verzoekster. Verder heeft geen discussie plaatsgevonden in de auto, mede omdat verzoekster constant was blijven schelden. De desbetreffende verklaring van Le. wordt inhoudelijk ondersteund door de verklaring van zijn collega J., voor zover deze inhoudt dat geen denigrerende opmerkingen tegen verzoekster zijn gemaakt. 3.3. De lezing van verzoekster over de vraag of tegen haar denigrerende opmerkingen zijn gemaakt, wordt aldus tegengesproken door de beide politieambtenaren. Weliswaar kan worden aangenomen dat één van de ambtenaren een vraag heeft gesteld over alcoholgebruik door verzoekster; het staat echter niet voldoende vast in welke bewoordingen en op welke toon dit is gebeurd. De Nationale ombudsman

moet zich daarom ook op dit klachtonderdeel van een oordeel onthouden. III. Ten aanzien van het voorval op 31 juli 1995

1. Verder klaagt verzoekster erover dat ambtenaren van het regionale politiekorps Haaglanden haar op 31 juli 1995 hebben uitgelachen en een vuist omhoog hebben gestoken toen zij in een surveillanceauto haar huis passeerden. Verzoekster heeft aangegeven dat deze handelingen plaatsvonden vanuit een dienstauto, waarvan zij het nummer had genoteerd.
2. Tijdens het interne klachtonderzoek heeft de politie Haaglanden achterhaald welke ambtenaren op 31 juli 1995 in de door verzoekster aangeduide dienstauto hebben gereden. De desbetreffende ambtenaren zijn vervolgens gehoord, waarbij zij alle drie hebben ontkend zich op de gewraakte wijze te hebben gedragen. Derhalve staan de lezingen ook op dat punt tegenover elkaar. Er zijn geen gegevens beschikbaar gekomen die de lezing van de ene betrokken partij aannemelijker maakt dan die van de andere. Ook op dit punt onthoudt de Nationale ombudsman zich daarom van een oordeel. IV. Ten aanzien van de wijze van klachtbehandeling

1. Verzoekster klaagt er ten slotte over dat de burgemeester van 's-Gravenhage (zie **ACHTERGROND**, onder 4.1., 4.2., 4.4.) haar tot hetmoment dat zij de gegevens over haar op 25 augustus 1995 bij de politie ingediende klacht tegenover de Nationale ombudsman op

8 september 1997 aanvulde, nog niet formeel op de hoogte had gesteld van de afdoening van haar klacht.

2. Het is een vereiste van zorgvuldigheid dat klachten binnen een redelijke termijn worden afgedaan. De klachtenregeling van de politie Haaglanden bevat voorschriften ten aanzien van de te hanteren termijnen (zie **ACHTERGROND**, onder 4.3.; N.o.). Wanneer een klacht niet binnen de gestelde termijn kan worden afgedaan, bijvoorbeeld door het gecompliceerde karakter van de klacht, dient de klager op de hoogte te worden gesteld van de reden van het uitstel en van de termijn waarbinnen een beslissing op de klacht kan worden tegemoet gezien. Het spreekt daarbij vanzelf dat de klager van de uiteindelijke uitkomst van het klachtonderzoek op de hoogte wordt gesteld.

3. Op 25 augustus 1995 diende de advocaat van verzoekster over het politieoptreden een klacht in bij de korpschef van het regionale politiekorps Haaglanden. Bij brief van 5 september 1995 bevestigde de politie de ontvangst van de klacht. Bij brief van 18 oktober 1995 deelde het bureau ondersteuning mee dat het onderzoek naar aanleiding van de klacht meer tijd vereiste dan was voorzien. In de brief werd geen termijn van afhandeling gegeven. In de periode 5 september 1995 tot en met 17 november 1995 was er mondeling en schriftelijk overleg tussen de politie en verzoekster met haar advocaat over de juiste formulering van de klacht. Op 12 december 1995 rappelleerde de advocaat van verzoekster. Op 13 december 1995 deelde klachtbehandelaar A. de advocaat mee dat het onderzoek inmiddels was afgesloten. Bij brief van 24 januari 1996 deelde A. de advocaat van verzoekster mee dat de onderzoeksgegevens ter verdere afhandeling waren doorgestuurd naar het onderdeel centrum van de politie Haaglanden. Op 12 maart 1996 zond het district centrum een verslag van het onderzoek naar de burgemeester van Den

Haag.

4. De advocaat van verzoekster rappelleerde bij brieven van 21 maart 1996, 24 april 1996, 21 maart 1996, 28 november 1996 en 8 januari 1997. Op geen van haar brieven ontving zij antwoord. Naaraanleiding van een telefonisch verzoek daartoe zond een medewerker van het bureau ondersteuning de advocaat van verzoekster op 11 februari 1997 onder meer een afschrift van het hiervóór onder 3. genoemde verslag van onderzoek van 12 maart. Voorafgaand aan de behandeling van de strafzaak tegen verzoekster op 20 februari 1997, ontving de advocaat afschrift van het strafdossier van de griffier van de arrondissementsrechtbank te 's-Gravenhage. In dit dossier bevond zich een ongedateerd concept van een antwoordbrief dat kennelijk was opgesteld ten behoeve van de beantwoording van de

klacht van verzoekster, die inhoudelijk overeenkwam met het verslag aan de burgemeester van 12 maart 1996. 5. In zijn reactie op het verzoekschrift verwees de korpsbeheerder naar de uitkomsten van het onderzoek, waaronder de voornoemde conceptbrief. De korpsbeheerder gaf niet aan waarom de klacht van verzoekster en de daaropvolgende rappelbrieven niet waren beantwoord.

6. Uit het onderzoek is gebleken dat in de periode van 25 augustus 1995 tot en met 21 december 1995 sprake is geweest van activiteiten tot onderzoek naar de klachten die namens verzoekster naar voren waren gebracht. Gezien de complexiteit van de onderliggende feiten en het aantal ambtenaren en getuigen dat is gehoord, kan deze termijn van behandeling niet uitzonderlijk lang worden genoemd.

7. Het staat vast dat verzoekster geen formele reactie op haar klacht heeft ontvangen. Het staat daarbij voorts vast dat het gesprek van 21 december 1995 niet als formele afdoening van de klacht is aangemerkt, nu een concept antwoordbrief aan de advocaat is opgesteld waarin onder meer wordt gerefereerd aan dit gesprek op 21 december 1995. Daarnaast is aannemelijk geworden dat na de verzending van het onderzoeksverslag aan de burgemeester van 's-Gravenhage op 26 maart 1996, geen verdere activiteit heeft plaatsgevonden in deze zaak. De korpsbeheerder heeft geen verklaring gegeven voor de omstandigheid dat het klachtdossier derhalve meer dan een jaar heeft stilgelegen, ondanks regelmatig rappel door de advocaat van verzoekster. Verzoekster heeft daarmee geen antwoord op haar klacht gekregen, terwijl zij evenmin op de hoogte is gesteld van de redenen van het langdurig uitblijven van dit antwoord. Dit is niet juist. Daarnaast verdient het afkeuring dat de advocaat op geen van haar rappelbrieven antwoord heeft gekregen. De onderzochte gedraging is in zoverre dan ook niet behoorlijk.

Conclusie

De klacht over de onderzochte gedraging van het regionale politiekorps Haaglanden, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden (de burgemeester van 's-Gravenhage), is niet gegrond ten aanzien van het

tegen verzoekster toegepaste geweld, en gegrond ten aanzien van het aanleggen van de handboeien, terwijl ten aanzien van het uitschelden van verzoekster bij haar aanhouding, het niet op haar verzoek lossen van handboeien, het verzoek om verzoeksters astmapompje, het maken van denigrerende opmerkingen tijdens het vervoer tussen politiebureaus en het uitlezen van verzoekster geen oordeel wordt gegeven.

De klacht over de onderzochte gedraging van de burgemeester van 'sGravenhage, die wordt aangemerkt als een gedraging van de beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden, is gegrond.

Bijlage Achtergrond

1. Wederspanning Artikel 180 van het Wetboek van Strafrecht luidt:

"Hij die zich met geweld of bedreiging met geweld verzet tegen een ambtenaar werkzaam in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening, of tegen personen die hem daarbij krachtens wettelijke verplichting of op zijn verzoek bijstand verlenen, wordt als schuldig aan wederspanning gestraft met gevangenisstraf van ten hoogste een jaar of geldboete van de derde categorie."

2. Toepassen van geweld door de politie

2.1. Artikel 8, eerste lid van de Politiewet 1993 (Wet van 9 december 1993, Stb. 724) luidt als volgt:

"1. De ambtenaar van politie die is aangesteld voor de uitvoering van de politietaken is bevoegd in de rechtmatige uitoefening van zijn bediening geweld te gebruiken, wanneer het daarmee beoogde doel dit, mede gelet op de aan het gebruik van geweld verbonden gevaren, rechtvaardigt en dat doel niet op een andere wijze kan worden bereikt. Aan het gebruik van geweld gaat zo mogelijk een waarschuwing vooraf."

2.2. Artikel 17 van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar (Besluit van 8 april 1994; Stb. 275, in werking getreden op 1 april 1994) luidt voor zover hier van belang als volgt:

"1. De ambtenaar die geweld heeft aangewend, meldt dit aanwenden van geweld, de redenen die daartoe hebben geleid en de daaruit voortvloeiende gevolgen onverwijld schriftelijk aan zijn meerdere.

2. Indien de aanwending van het geweld lichamelijk letsel van meer dan geringe betekenis tot gevolg heeft gehad (...), dient deze melding tevens ter kennis te worden gebracht van de officier van justitie van het arrondissement waarbinnen het geweld is aangewend (...).

3. De melding, bedoeld in het eerste en tweede lid, geschiedt binnen 48 uur in de vorm van een rapport indien:

a. de gevolgen van het aangewende geweld daartoe, naar het oordeel van de meerdere, aanleiding geven, of b. gebruik is gemaakt van enig gewelddoel en lichamelijk letsel dan wel de dood veroorzaakt is."

Ingevolge artikel 4 van de Ambtsinstructie is het gebruik van geweld uitsluitend toegestaan aan een ambtenaar:

"a. aan wie dat geweldmiddel rechtens is toegekend, voor zover hij optreedt ter uitvoering van de taak met het oog waarop het geweldmiddel hem is toegekend, en b. die in het gebruik van dat geweldmiddel is geoefend."

3. Handboeien

3.1. Het boeien van een persoon is het toepassen van een dwangmiddel waardoor inbreuk wordt gemaakt op het recht op onaantastbaarheid van het lichaam, welk recht artikel 11 van de Grondwet beoogt te waarborgen. Artikel 15, vierde lid van de Grondwet maakt het mogelijk om personen die rechtens van hun vrijheid zijn beroofd, te beperken in hun grondrechten, indien de uitoefening van het grondrecht zich niet verdraagt met de vrijheidsbeneming. Tot het toepassen van enig dwangmiddel door overheidsfunctionarissen mag slechts worden overgegaan indien feiten en omstandigheden dat rechtvaardigen.

3.2. In artikel 22, eerste lid van de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon opsporingsambtenaar (Besluit van 8 april 1994; Stb. 275, in werking getreden op 1 april 1994) is bepaald dat de ambtenaar een persoon die rechtens van zijn vrijheid beroofd, ten behoeve van het vervoer handboeien kan aanleggen. De leden 2 en 3 van dit artikel luiden als volgt:

"2. De maatregel, bedoeld in het eerste lid, kan slechts worden getroffen, indien de feiten of omstandigheden dit redelijkerwijs vereisen met het oog op gevaar voor ontvluchting, dan wel met het oog op gevaar voor de veiligheid of het leven van de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, van de ambtenaar of van derden.

3. De in het tweede lid bedoelde feiten of omstandigheden kunnen slechts gelegen zijn in: a. de persoon die rechtens van zijn vrijheid is beroofd, of b. de aard van het strafbare feit op grond waarvan de vrijheidsbeneming heeft plaatsgevonden, één en ander in samenhang met de wijze waarop en de situatie waarin het vervoer plaatsvindt."

3.3. In artikel 22 van de Ambtsinstructie is aldus neergelegd dat het standaard aanleggen van handboeien tijdens het vervoer van een arrestant naar het politiebureau onjuist is. De politieambtenaar moet van geval tot geval de afweging maken of de aanwezige veiligheidsrisico's het toepassen van deze maatregel naar redelijk inzicht rechtvaardigen. In de Nota van Toelichting op de Ambtsinstructie is in dit verband opgenomen dat de vraag of het omleggen van handboeien in verband met de veiligheidsrisico's nodig is, afhangt van de

omstandigheden die samenhangen met de persoon van de arrestant, de inrichting van de (dienst)auto, de situatie waarin wordt vervoerd en het ontbreken van de mogelijkheden om op andere wijze, met minder ingrijpende maatregelen (bijvoorbeeld door plaatsneming van een politieambtenaar naast de arrestant), een veilig transport te waarborgen. Bij omstandigheden die samenhangen met de persoon moet worden gedacht aan het gedrag van de arrestant, mogelijke eerdere ervaringen van de politie met deze persoon op grond waarvan voor moeilijkheden moest worden gevreesd, dan wel de aard of de ernst van het

feit waarvoor betrokkene was aangehouden.

3.4. In artikel 23 van de Ambtsinstructie is opgenomen dat de ambtenaar die gebruik heeft gemaakt van handboeien tijdens het vervoer, dit onverwijld schriftelijk aan een meerdere moet melden, onder vermelding van de redenen die tot het gebruik van handboeien hebben geleid.

4. Klachtbehandeling

4.1. Artikel 4, eerste lid van de klachtenregeling van het regionale politiekorps Haaglanden luidt:

"Het onderzoek naar de klacht is de verantwoordelijkheid van de burgemeester. Het onderzoek vindt plaats onder toezicht van de onderdeelschef."

4.2. Artikel 5, eerste lid van de klachtenregeling van het regionale politiekorps Haaglanden luidt:

"Afdoening van een klacht in eerste aanleg geschiedt door de burgemeester."

4.3. Artikel 12, tweede lid van de klachtenregeling van het regionale politiekorps Haaglanden luidt:

"2. Een klacht in eerste aanleg wordt afgedaan binnen 9 weken na registratie bij het betrokken onderdeel. Indien de behandeling niet binnen deze termijn kan worden afgedaan doet de onderdeelschef hiervan schriftelijk mededeling aan de klager met opgave van redenen. Daarbij wordt aangegeven binnen welke termijn afdoening valt te verwachten."

4.4. In rapport 96/62, van ... 1996, van de Nationale ombudsman was de situatie aan de orde waarin de burgemeester van Zoetermeer in eerste aanleg een klacht van een burger over door hem ondervonden politieoptreden had afgedaan. Al eerder, in het Jaarverslag 1994 (blz. 148 e.v.), had de Nationale

ombudsman deels zijn oordeel uitgesproken dat mandatering door de korpsbeheerder van zijn bevoegdheid tot het afdoen van klachten aan een burgemeester strijdig is met de Politiewet 1993. Uit het onderzoek in de bovengenoemde zaak bleek dat de beheerder van het regionale politiekorps Haaglanden zijn bevoegdheid tot het afdoen van klachten (artikel 61 Politiewet 1993) heeft gedelegeerd aan de burgemeester van de gemeente waar de gedraging van de politie had plaatsgevonden. In het rapport oordeelde de Nationale ombudsman dat een dergelijke delegatie in strijd is met de taakverdeling tussen de korpsbeheerder en de burgemeester in hoofdstuk X van de Politiewet 1993. Op grond van de Politiewet 1993 beslist de korpsbeheerder over de afdoening van een klacht. Die bevoegdheid kan niet worden gedelegeerd.

5. Medische verzorging van ingeslotenen De Regeling politiecellencomplex (Besluit van de Ministers van Binnenlandse Zaken en Justitie van 25 maart 1994, Stcrt 64, houdende regels over de inrichting een politiecellencomplex en de registratie van gegevens van de ingeslotenen; gewijzigd bij de regeling van 25 oktober 1994, Stcrt 218) luidt voor zover ter zake relevant - als volgt:

"Artikel 12 - 1. De korpsbeheerder draagt er zorg voor dat ten aanzien van personen die zijn ingesloten in een politiecellencomplex, onverminderd het bepaalde in de Ambtsinstructie voor de politie, de Koninklijke marechaussee en de buitengewoon

opsporingsambtenaar, tenminste de volgende gegevens worden geregistreerd:

(...) g. dieet of voedselbeperking op medische of levensbeschouwelijke gronden; h. medicijngebruik en verstrekking van medicijnen; ..."

6. Wet Nationale ombudsman Artikel 26, tweede lid, van de Wet Nationale ombudsman bepaalt het volgende:

"Indien ten aanzien van de gedraging waarop het onderzoek van de Nationale ombudsman betrekking heeft anders dan ingevolge een wettelijk geregelde administratiefrechtelijke voorziening door een rechterlijke instantie uitspraak is gedaan, dient de Nationale ombudsman de rechtsgronden waarop die uitspraak steunt of mede steunt in acht te nemen."